

JULIÀ LLADÓ

El nom d'Argentona en el 3.485 aniversari de la seva fundació

En el volum VII del *Atlante español o descripción general de todo el reyno de España*, i que descriu "sus ciudades, villas y lugares mas famosos", amb el títol de "La villa de Argentona", ens explica el que segueix:

«A media legua de la ciudad de Mataró, de cuyo Corregimiento es y a la misma distancia del Mar Mediterraneo, a la orilla Occidental del arroyo de su nombre, está la antigua Villa de Argentona a los diez y nueve grados y un minuto de longitud, y quarenta y un grados y treinta y cinco minutos de latitud, en un ameno valle.

»La habitan quatrocientos vecinos con una Iglesia Parroquial, con su Rector y algunos beneficiados; tiene tres oratorios públicos, algunas hermitas, un Hospital, una hermosa plaza y dos fuentes públicas.

»Es villa Realenga desde el dia 25 de Octubre de 1419 que hallandose el Rey Don Alonso el V de Aragon en San Cugat del Vallés, incorporó y unió a su Real Corona esta Villa, como también los Lugares de Cabrera y Vilasá, con privilegio de no poder ser enagenada de la Corona. El Rey Don Fernando el Católico con firmó este privilegio en 3º de Julio de 1480; y lo mismo hizo el Rey Don Felipe II, en 25 de Diciembre de 1553.

»Fue fundada el año 1485 antes de la venida de Nuestro Se-

ñor Jesu-Christo, por Argantonio Rey de Tarifa, en cuyo tiempo era Rey de España Sículo, su décimo octavo Rey y la puso su mismo nombre que corrupto ha quedado en Argentona.

És l'autor del *Atlante español*, Don Bernardo Espinalt y García, Oficial del Correo de la Corte, editat a l'any 1783, i la part referent a la fundació i nom d'Argentona, la va extreure del llibre d'en Francesc Tarafa i Savall, fill de Granollers i Canonge Arxiver de la Catedral de Barcelona, que a l'any 1562 va escriure l'*Origen i Gestes dels Reis d'Espanya*, des del mític Tubal, besnét de Noé, fins a Carles I d'Espanya i es d'agrair-li que dediqui gran part del regnat de Sícul, al relat de la Fundació d'Argentona pel Rei Argantonio de Tartessos.

En l'article "Argentona, d'arrel celtica", recollit en el llibre *Argentona, història i records*, en Jaume Clavell també exposa les diverses opinions conegudes sobre les arrels del nom d'Argentona.

Comença amb la versió del canonge Tarafa, amb la diferència de situar el regnat d'Argantonio en-

tre els anys 630 al 550 abans de Crist, segons l'historiador grec Herodot.

Són partidaris d'aquesta opinió l'historiador Jeroni Pujades, Cronista de Catalunya i el matoroní historiador-arqueòleg del segle XIX, en Josep Maria Pellicer.

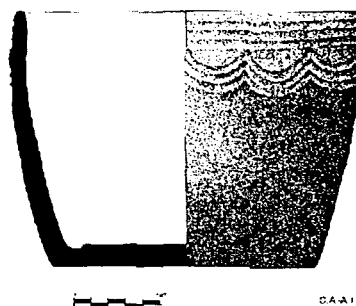
En són contraris n'Esteve de Corbera, que s'estranya que el rei Argantonio vingués a fundar pobles a Catalunya, estant a l'extrem oposat d'Espanya.

També considera absurda aquesta etimologia en F. Carreras i Candi, que creu evident l'arrel llatina *Argent-um*, canviant el final declinatori pel sufix *ona*, com tantes altres poblacions catalanes, (Barkino, Tarraco, Baetulo, etc.)

Roig i Vilardell, fa una compilació de totes les versions, afegint-hi la possibilitat de derivar el nom de l'antiga masia *Argent de Clarà*, o de l'euskera *Argente-ona*, amb el significat "Allí gent bona".

També creu possible que per trobar-se argent a la riera, es nomenés Riu d'Argent, passant després al nom d'Argentona.

Cap a la fi del seu article, en Jaume Clavell ens explica, que gràcies al seu amic Ferran Catà, en el *Boletín de Información Municipal* d'octubre de 1958, es publicà un exhaustiu estudi de l'erudit francès August Le Flamanc, que compara i examina noms semblants a tot Europa, com *Argent*, *Argan*, *Argentón*, *Agan*, *Ar-Egan*, etc. I en el treball d'investigació més important fins llavors donat a conèixer, arriba a la conclusió d'a-

firmar que el nom d'Argentona és preromà i d'arrel netament cèltica, tenint la traducció literal de Turó de la Gran Font o el significat de La Font de la Cruïlla, no descartant antecedents més antics relacionats amb el Rei Argantoni o Argantoni.

En l'obra de Josep M. Pellicer sobre "Iluro", publicada l'any 1887, hi trobem el que llavors era una conjectura. Assenyalava la possible existència d'un gran llac a la vall al·luvial des del turó de Sant Sebastià fins a la confluència de les rieres de Dosrius amb la de Pins, i per sobre les aigües l'assentament d'un poblat "lacustre", construït damunt pilars de fusta, edificacions palafits que servien d'important salvaguarda, al temps que compaginava la pesca i la caça.

Quasi deu anys després d'aquesta notícia, arran de fer-se un gran rebaix de terres enfront de la capella de Sant Sebastià, en la part baixa es van posar al descobert unes grosses i molt velles estacues de fusta clavades al terra i disposades en quadrat. La troballa suscità la curiositat de molts i entre ells, el pare d'en Jaume Clavell i de l'arquitecte J. Puig i Cadafalch, que, recordant la teoria del Sr. Pellicer, no descartaven la possibilitat d'ésser vestigis dels palafits.

En la primera dècada del 1900, en el lloc nomenat ca l'Estrada, en construir-se un dels pous de la Companyia d'Aigües de Mataró, a uns 17 metres de fondària es van trobar dos vasos de terra fumada, d'uns 15 a 20 centímetres d'alçada, decorats amb cercles concèntrics i ratlles verticals d'una faixa a l'altra. Avui els custodia el Museu de Mataró.

Són urnes d'incineració, pertanyents a la primera Edat del Ferro i que ens confirmen l'esta-

bliment de població cèltica indoeuropea, de la cultura d'Hallstatt que vingué a Catalunya entre el 950 i el 650 abans de J.C.

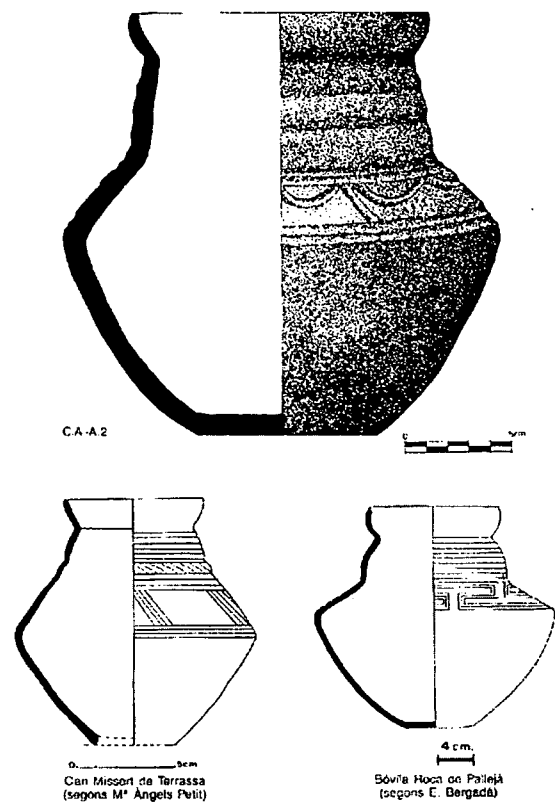
Aquestes troballes donen suport a la teoria de les arrels cèltiques, que també n'Enric Moreu-Rey admet en el llibre *Els nostres noms de lloc* on l'arrel Arn o Ara equival a riu o confluència de dos rius.

El mestre Joan Corominas comença l'estudi etimològic "de la important i molt antiga vila del Maresme", afirmant ser d'origen preromà, però l'arrel indoeuropea o cèltica seria segons ell Argant, que significa argent en moltes llengües indoeuropees des de l'armeni a l'armoricà.

En Corominas en comentar la possible fundació pel rei Argantoni, dubta fins i tot de l'existència real del personatge, i tenint en compte que Argant significa argent i Tann vol dir príncep, ja que llavors el nom "Príncep de l'Argent", solament seria un símbol o qualificatiu, aplicat als rics reis de Tartessos. Tanmateix no ho creu una falla perquè d'ell en parlen homes tan seriosos com Plini, Ciceró i Valeri Màxim.

En l'obra *Monumento y Tesoro de la Lengua Iberica*, el seu autor Fernández de los Rios, explica la genealogia fenícia d'Argantoni, procedent de Tiro, ciutat molt important, encara avui en l'actual Líban. El considera l'inventor de l'alfabet Cadmeo (vell), variant del fenici que van començar a fer servir les tribus Turdetanes del sud-oest d'Hispania i de la qual sembla procedeixen els alfabetos de totes les altres tribus de cultura Ibera, entre elles els Laietans, del Maresme i el Barcelonès.

Ens diu que les naus d'Argantoni solien anar juntes amb les del rei Salomó, contemporani i molt amic d'ell, seguint tota la costa

mediterrània per buscar argent, i l'atlàntica fins a Galícia i saltant el Mar Tenebrós fins l'Armòrica (Bretanya) i Irlanda, a cercar l'estany que amb l'aleació del coure de les mines que encara avui funcionen a Rio-Tinto, servia per fabricar el bronze per utilitzar-lo com el metall més dur llavors conegut.

Aviat arribaria la segona onada de celtes travessant els Pirineus i pacíficament anaren establint-se per les planes i valls, portant el coneixement del ferro i el ritus de la incineració dels seus morts tot guardant les cendres en vasos; dos dels més interessants, ens deixaren a la vall d'Argentona els nou vint anys, que com el rei Argantoni es quedaren enamorats de la bona situació, protegits dels vents pel cercle de suaus muntanyes, vora el petit riu, les úniques aigües entre el Besòs i la Tordera, terres fèrtils, pesca, caça i fonts abundants que potser donarien el nom d'Argentona a aquell paradís.